

สารบัญ

บทที่ 1 ความสำคัญของการก่อตั้งองค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย	17
1.1 หลักความสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (The Supremacy of the Constitution)	17
1.1.1 การพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	18
1.1.2 หลักความมีอิสระขององค์กรที่ทำหน้าที่พิทักษ์รัฐธรรมนูญ	23
1.2 ความเป็นเผด็จการของรัฐสภา (The Parliamentary Dictatorship)	28
1.2.1 ความหมาย	28
1.2.2 การกำเนิดศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์	29
1.2.2.1 การเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญไวมาร์ ค.ศ. 1919	29
1.2.2.2 การปกครองประเทศในช่วงรัฐธรรมนูญไวมาร์	30
1.2.2.3 การเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับกฎหมายพื้นฐาน ค.ศ. 1949	31
1.2.3 การกำเนิดศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐสวีเดน	32
1.2.3.1 การเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญสวีเดน ค.ศ. 1988	32
1.2.3.2 การปกครองประเทศในช่วงรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1988	33
1.2.3.3 การล่มสลายของสหภาพโซเวียต ค.ศ. 1991	33
1.2.4 การกำเนิดศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐตูนิเซีย	35
1.2.4.1 การเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1959	35
1.2.4.2 การปกครองประเทศในช่วงรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1959	36
1.2.4.3 การเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 2014	37
1.2.4.4 ปัญหาการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐตูนิเซีย	38
บทที่ 2 รูปแบบขององค์กรและบุคลากรขององค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายของต่างประเทศ	41
2.1 รูปแบบขององค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย	41
2.1.1 รูปแบบศาลรัฐธรรมนูญ (The Constitutional Court Model)	
: ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ของสาธารณรัฐเยอรมนี	41
1) สภาพความเป็นมา	41
2) โครงสร้างของศาลรัฐธรรมนูญ	42

2.1.2	รูปแบบศาลยุติธรรม (The Supreme Court Model)	
	: ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา	45
	1) สภาพความเป็นมา	46
	2) โครงสร้างของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา	47
2.1.3	รูปแบบคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (The Constitutional Council Model) : คณะตุลาการรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศส	49
	1) สภาพความเป็นมา	49
	2) โครงสร้างของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	51
2.1.4	รูปแบบรัฐสภาโดยคณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติ (The Standing Committee Model) ของสาธารณรัฐประชาชนจีน	
	: คณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีน	53
	1) สภาพความเป็นมา	53
	2) โครงสร้างของคณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีน	56
2.2	บุคลากรขององค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย	58
2.2.1	ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์	58
	1) คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	58
	2) คณะผู้สนับสนุนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	61
2.2.2	ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา	62
	1) คณะผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา	62
	2) คณะผู้สนับสนุนผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา	64
2.2.3	คณะตุลาการรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศส	65
	1) คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	65
	2) คณะผู้สนับสนุนคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	70
2.2.4	คณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีน	71
	1) คณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติ	71
	2) คณะผู้สนับสนุนคณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติ	72
2.3	วิเคราะห์รูปแบบขององค์กรและบุคลากรขององค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย	72

2.3.1 ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์	72
2.3.1.1 ด้านองค์กร	72
2.3.1.2 ด้านบุคลากร	73
2.3.1.3 ตัวอย่างคำวินิจฉัยที่สำคัญ	74
2.3.2 ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา	74
2.3.2.1 ด้านองค์กร	74
2.3.2.2 ด้านบุคลากร	75
2.3.2.3 ตัวอย่างคำพิพากษาที่สำคัญ	76
2.3.3 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศส	77
2.3.3.1 ด้านองค์กร	77
2.3.3.2 ด้านบุคลากร	77
2.3.3.3 ตัวอย่างคำวินิจฉัยที่สำคัญ	78
2.3.4 คณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติของ สาธารณรัฐประชาชนจีน	79
2.3.4.1 ด้านองค์กร	79
2.3.4.2 ด้านบุคลากร	79
2.3.4.3 ตัวอย่างคำวินิจฉัยที่สำคัญ	80

บทที่ 3 กระบวนการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งขององค์กรตรวจสอบความชอบ ด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย	83
3.1 รูปแบบที่ฝ่ายนิติบัญญัติทำหน้าที่สรรหา : ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	83
3.1.1 ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์	83
3.1.2 องค์กรประกอบ	84
3.1.3 คุณสมบัติผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	87
3.1.4 กระบวนการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์	88
3.1.5 การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์และ การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของกระบวนการสรรหา	92
3.2 รูปแบบที่ฝ่ายบริหารทำหน้าที่สรรหา : ประเทศสหรัฐอเมริกา	93
3.2.1 ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา	93
3.2.2 องค์กรประกอบ	93
3.2.3 คุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งศาลสูงสุดของประเทศ	95
3.2.4 กระบวนการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลสูงสุดของประเทศ	97

3.2.5 การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลสูงสุดของประเทศและ การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของกระบวนการสรรหา	99
3.3 รูปแบบที่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารทำหน้าที่สรรหา :	
ประเทศสาธารณรัฐออสเตรีย	101
3.3.1 ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐออสเตรีย	101
3.3.2 องค์ประกอบ	102
3.3.3 คุณสมบัติผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	103
3.3.4 กระบวนการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	103
3.3.5 การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและการตรวจสอบ ความชอบด้วยกฎหมายของกระบวนการสรรหา	105
3.4 รูปแบบที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการทำหน้าที่สรรหา :	
ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี	106
3.4.1 ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลี	106
3.4.2 องค์ประกอบ	107
3.4.3 คุณสมบัติผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	108
3.4.4 กระบวนการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	109
3.4.5 การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและการตรวจสอบ ความชอบด้วยกฎหมายของกระบวนการสรรหา	110
3.5 สรุปเปรียบเทียบกระบวนการสรรหาบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญในต่างประเทศ	112
3.5.1 คุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่ง	113
3.5.2 ระบบการสรรหา	113
3.5.3 บทบาทพรรคการเมือง	113
บทที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบศาลรัฐธรรมนูญไทยกับศาลรัฐธรรมนูญ ต่างประเทศ	115
4.1 รูปแบบขององค์กร	115
4.1.1 พัฒนาการตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน	115
4.1.1.1 ระยะแรก (พ.ศ. 2475 - 2489)	115
4.1.1.2 ระยะที่สอง (พ.ศ. 2489 - 2534)	116
4.1.1.3 ระยะที่สาม (พ.ศ. 2534 - 2540)	117
4.1.1.4 ระยะที่สี่ (พ.ศ. 2540 - 2549)	119

4.1.1.5	ระยะที่ห้า (พ.ศ. 2549 - 2550)	122
4.1.1.6	ระยะที่หก (พ.ศ. 2550 - 2557)	124
4.1.1.7	ระยะที่เจ็ด (พ.ศ. 2557 - 2560)	125
4.1.1.8	ระยะที่แปด (พ.ศ. 2560 - ปัจจุบัน)	126
4.1.2	วิเคราะห์รูปแบบขององค์กรที่มีหน้าที่และอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายไทย	127
4.1.2.1	หน้าที่และอำนาจขององค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัย	127
4.1.2.2	สถานะขององค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัย	129
	(1) หลักความมีอิสระ	129
	(2) ความมั่นคงและมีความเป็นสถาบัน	129
4.1.2.3	ความสอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย	130
	(1) ผลการปฏิบัติงานของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	131
	(2) โครงสร้างหรือองค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	131
4.2	บุคลากรขององค์กร	133
4.2.1	คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	133
4.2.1.1	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	133
4.2.1.2	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	135
4.2.1.3	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	136
4.2.1.4	หน้าที่และอำนาจคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	138
4.2.1.5	คุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	145
4.2.1.6	วิเคราะห์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	149
	1) ด้านโครงสร้าง	149
	2) ด้านคุณสมบัติเฉพาะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	152
	3) ด้านความต่อเนื่องของวาระดำรงตำแหน่งที่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่บัญญัติแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับเดิม	155
4.2.2	คณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	159
4.2.2.1	คณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ขึ้นตรงต่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	159
4.2.2.2	คณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ขึ้นตรงต่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	172

4.2.2.3 วิเคราะห์คณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	176
1) ด้านคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง	176
2) ด้านระบบการทำงาน	178

บทที่ 5 วิเคราะห์การบริหารจัดการคดีรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญไทย .. 181

5.1 หลักและกระบวนการพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญ	181
5.1.1 หลักการพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญ	181
5.1.1.1 ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2541 และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2546	181
5.1.1.2 ข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. 2549	181
5.1.1.3 ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำงานคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550	182
5.1.2 ลักษณะของคดีรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญ	184
5.1.2.1 คดีที่ไม่มีคู่กรณี	184
5.1.2.2 คดีที่มีคู่กรณี	184
5.1.3 กระบวนการพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญ	184
5.1.3.1 ด้านองค์คณะของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	184
5.1.3.2 ด้านการบริหารจัดการคดี	186
5.1.3.3 ด้านกระบวนการพิจารณาคดี	188
5.1.3.4 ตัวอย่างการไต่สวนคดียุบพรรคการเมือง ปี พ.ศ. 2549	189
1) ข้อเท็จจริง	189
2) กระบวนการไต่สวนของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	189
5.1.3.5 หลักการให้มี “ตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวน”	194
5.1.3.6 หลักการจัดทำคำวินิจฉัยและประกาศในราชกิจจานุเบกษา	197
5.1.3.7 การฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐและการกระทำต่อศาลรัฐธรรมนูญ	199
5.1.3.8 การบังคับและผลผูกพันตามคำวินิจฉัย	202
5.1.3.9 มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย	206

บทที่ 6 ทิศทางศาลรัฐธรรมนูญไทยในอนาคต 209

6.1 ด้านการปรับตัวขององค์กร	209
-----------------------------	-----

6.2	ด้านการปรับตัวของบุคลากร	211
6.2.1	คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	211
6.2.2	คณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	213
6.3	ด้านการปรับตัวของงบประมาณ	214
6.3.1	รัฐธรรมนูญ	214
6.3.2	กฎหมายเฉพาะ	214
6.4	ด้านการปรับตัวของเทคโนโลยี	215
6.4.1	หลักการสนับสนุนกระบวนการพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญให้รวดเร็ว	215
6.4.2	แนวทางการนำระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับศาลรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ	217
6.5	ด้านการปรับตัวของการบริหารจัดการคดีรัฐธรรมนูญ	218
6.5.1	ระบบไต่สวน	218
6.5.2	ระบบตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวน	218
6.5.3	การบังคับและผูกพันตามคำวินิจฉัย	219
6.5.4	มาตรการหรือวิธีการบังคับชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย	219
บรรณานุกรม		221

สำหรับเพื่อการศึกษาและการใช้ภายในเท่านั้น
 For educational use and reference only